

**YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA TADBIRKORLIK SUBYEKT-
LARINING INNOVATSION LOYIHALARI: QIYINCHILIKLAR VA
IMKONIYATLAR**

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti o'qituvchisi

Ro'ziyeva Maftuna Yusufovna

Yashil iqtisodiyotga o'tish global tendentsiya bo'lib, ishlab chiqarish, iste'mol va resurslarni boshqarish yondashuvlarida tub o'zgarishlarni talab qiladi. Markaziy Osiyo mamlakatlari, shu jumladan O'zbekiston uchun yashil iqtisodiyot barqaror iqtisodiy o'sish va aholi farovonligini oshirish uchun yangi imkoniyatlar ochmoqda. Ushbu jarayonda yangi texnologiyalar va innovatsiyalar muhim rol o'ynaydi va tadbirkorlik sub'ektlari iqtisodiy rivojlanish dvigateli sifatida yashil kun tartibini amalga oshirishda muhim element hisoblanadi.

Ekologik muammolar endi cheklangan tovar sifatida iqtisodga kiritilgan; Yangi tendensiya shakllandi va faol rivojlanmoqda - "yashil iqtisodiyot". "Yashil iqtisodiyot" - iqtisodiyot fanining yo'nalishi bo'lib, unda iqtisodiyot o'zi mavjud bo'lgan tabiiy muhitning bog'liq tarkibiy qismidir va uning bir qismidir; tabiiy resurslardan samarali foydalanish orqali jamiyat farovonligini ta'minlash, shuningdek, yakuniy foydalanish mahsulotlarini ishlab chiqarish sikliga qaytarishga qaratilgan. Birlashgan Millatlar Tashkilotining Atrof-muhitni muhofaza qilish tashkiloti (BMTA) ekspertlari "yashil" iqtisodiyotni "odamlar farovonligini yaxshilaydigan va ijtimoiy adolatni ta'minlaydigan, shu bilan birga atrof-muhit va uning kamayishi xavfini sezilarli darajada kamaytiradigan" iqtisodiy faoliyat sifatida ko'rishadi. Yashil investitsiyalar – bu atrof-muhitni asrashga yo'naltirilgan, yangi asrovchi texnologiyalarni joriy etishni, yashil moliyaviy mahsulotlarni, muqobil energetikaning yangi bozorlarini va yashil energiya turlarini rivojlantirishni ko'zda tutuvchi loyihalar va modellarni moliyalash manbalaridir.

Yashil iqtisodiyotdagi innovatsion loyihalar - Yashil iqtisodiyot ishlab chiqarishdan iste'molgacha bo'lgan barcha sohalarda innovatsion yechimlarni joriy etishni o'z ichiga oladi.

Yashil iqtisodiyotda tadbirkorlik subyektlarining innovatsion loyihalarining asosiy yo'nalishlari:

- **Energiya samaradorligi:** energiya tejaydigan texnologiyalarni ishlab chiqish va joriy etish, qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanish, energiya sarfini kamaytirish uchun ishlab chiqarish jarayonlarini modernizatsiya qilish;
- **Resurslarni tejash:** chiqindilarni qayta ishlash va qayta ishlatish texnologiyalarini ishlab chiqish va joriy etish, suv resurslarini boshqarish usullarini takomillashtirish, yopiq ishlab chiqarish tsikllarini yaratish;
- **Ekologik toza texnologiyalar:** atrof-muhitga salbiy ta'sirni kamaytiradigan texnologiyalarni ishlab chiqish va qo'llash, ekologik toza materiallar va ishlab chiqarish jarayonlarini joriy etish;
- **Raqamli texnologiyalar:** samaradorlik va shaffoflikni oshirish, resurslarni kuzatish va boshqarish, ekologik ma'lumotlarga kirishni kengaytirish uchun raqamli texnologiyalardan foydalanish;
- **"Yashil" turizmni rivojlantirish:** ekologik barqaror turizmga yo'naltirilgan sayyohlik ob'ektlarini yaratish, ekologik yo'llarni rivojlantirish, infratuzilma ob'ektlarini "yashil" echimlar bilan jihozlash.

Kichik va o'rta biznes uchun qiyinchiliklar va imkoniyatlar:

- ❖ **Moliyalashtirish:** innovatsion loyihalarni amalga oshirish uchun arzon va arzon moliyaviy resurslarning etishmasligi.
- ❖ **Kerakli vakolatlarning yetishmasligi:** yangi texnologiyalar bilan ishlash uchun malakali kadrlarning etishmasligi.
- ❖ **Normativ-huquqiy baza:** yashil texnologiyalar va innovatsiyalarni tartibga soluvchi me'yoriy-huquqiy bazaning nomukammalligi.
- ❖ **Axborot va shaffoflikning yetishmasligi:** yangi texnologiyalar va innovatsion echimlar haqida ma'lumot olishning etishmasligi.
- ❖ **Rag'batlantirishning yetishmasligi:** tadbirkorlarning yashil texnologiyalar va innovatsiyalarni joriy etishning afzalliklari to'g'risida xabardorligining pastligi.

Yechimlar:

- Innovatsion loyihalarni rag'batlantirish, moliyaviy va moliyaviy bo'lmagan qo'llab-quvvatlash vositalarini taqdim etishga qaratilgan yashil iqtisodiyotda innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash bo'yicha davlat dasturini ishlab chiqish.
- Yashil texnologiyalar va innovatsiyalar sohasida mutaxassislarni tayyorlash va tayyorlash tizimini rivojlantirish.
- Axborot, uskunarlar va ekspert maslahatlariga kirishni ta'minlaydigan innovatsiyalar va texnologiyalar markazlarini tashkil etish.
- Yashil texnologiyalarni joriy etishni rag'batlantirish uchun ekologik hisobot va atrof-muhitni sertifikatlash standartlarini ishlab chiqish va amalga oshirish.
- Tajriba almashish va qo'shma loyihalarni rivojlantirish uchun tadbirkorlar, davlat tashkilotlari va ilmiy-tadqiqot institutlari o'rtasidagi hamkorlikni rag'batlantirish.

Xulosa

Innovatsiyalar yashil iqtisodiyotga muvaffaqiyatli o'tishning kalitidir. Ushbu jarayonda tadbirkorlik sub'ektlari, ayniqsa kichik va o'rta biznes muhim rol o'ynaydi. Yashil iqtisodiyotda innovatsion loyihalarni rivojlantirish davlat, biznes va fan tomonidan birgalikdagi sa'y-harakatlarni talab qiladi. Faqat hamkorlikda O'zbekiston uchun barqaror kelajakni barpo etishimiz mumkin.

Yashil iqtisodiyot barqarorlik parametrlari doirasida iqtisodiy rivojlanishga erishish, ya'ni sog'lom atrof-muhitni saqlash va resurslardan to'g'ri foydalanish uchun qashshoqlikni yo'q qilish hamda zaif ijtimoiy tarmoqlarni o'z maqsadlari yo'lida birlashtirishga intiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Adrian C. Newton. An Introduction to the Green Economy: 1st Edition. Routledge, 2014. - 382 p.
2. Чебанов С. "Зеленая" экономика: роль суверенных фондов. // Мировая экономика и международные отношения, № 3, 2019. с. 5-12.

31.10.2024, UNITED KINGDOM

<https://conferencea.one>

3. Яшил иқтисодиёт: Дарслик. /А.В.Вахабов, Ш.Х.Хажобакиев ва бошқалар. –Тошкент: “Universitet”, 2020. -262 б.
4. Иминов Т.К., Вахабов А.В., Тешабоев Т.З., Бутабоев М.Т. “Зелёная экономика” как основа устойчивого развития. Монография. - Т.: “Aloqachi”, 2019. - 480 с.
5. <http://worldgreeneconomy.org>
6. <http://ec.europa.eu>
7. <http://minenergy.uz>